

28 בנובמבר 2023

ט"ו כסלו תשפ"ג

לכבוד

רב-אלוף הרצי הלוי, הרמטכ"ל

האלוף יניב עשור, ראש אכ"א

האלופה יפעת תומר-ירושלמי, הפרקליטה הצבאית הראשית

תת אלוף אופיר לויס, קצין חינוך ראשי

א.ג.ג.,

**הנדון: דרישה לאכיפת פקודות הצבא בנושא כניסת אנשי דת לבסיסי צה"ל
ולאתרי כינוס חיילים והטפה דתית לחיילים**

1. אנו מתכבדים לפנות אליכם בשם חדו"ש – לחופש דת ושוויון ובשם הפורום החילוני לנוכח תופעה גוברת ותלונית שהגיעו אלינו בדבר ניצול מצב המלחמה על ידי ארגונים ואישים דתיים שונים, אשר נכנסים לבסיסי צה"ל ולמקומות כינוס חיילים כדי להעביר מסרים של הטפה דתית, וזאת בניגוד לפקודות מטכ"ל ותוך פגיעה בזכויותיהם ובכבודם של חיילות ושל חיילים אשר הטפה דתית זו סותרת את תפיסת עולמם ואמונותיהם והם מוצאים עצמם כקהל שבוי מול ארגונים כאמור.
2. מפניות שהגיעו אלינו, ישירות ובאמצעות הרשתות החברתיות, עולה כי גופים דתיים שונים, בהם חב"ד והמפלגה הדתית-הומופובית נעם, החליטו לנצל את המלחמה לצורך הטפה והפצת תפיסותיהם הדתיות, לעתים תוך שימוש בנימוק של עידוד החיילים וחיזוק רוחם. הם מגיעים לאזורים בהם שוהים חיילים – בסיסים, קיבוצים נטושים וחניונים – ומנצלים את העובדה שהחיילים נדרשים בפקודה לשהות במקום לשם הצגת משנתם הדתית ולחלוקת חומרי הטפה דתית.
3. לא אך זאת, חזינו בתיעוד של אירועים המוניים, בהם חיילי וקציני צה"ל מקבלים "ברכות" מרבנים שונים, שאינם מסגל הרבנות הצבאית, המציגים את פעילות הצבא כשליחות בעלת יעוד דתי. יתכן, כמובן, שיש חיילים וקצינים האוחזים בדעה זו, אך ברור כי מדובר בהשקפה פרטית שאסור להפכה לקולו הרשמי של הצבא במישרין או בעקיפין, ואסור להטיף לה במסגרות צבאיות. יחודו של הצבא הוא ברבגוניותו, ויש בו חילונים ודתיים לכל גווניםיהם וכן גם חיילים לא יהודים ואין לכפות עליהם תפיסות לא להם, תפיסות המעמידות את צה"ל במקום בלתי הולם ומערור דאגה ממש.
4. מטבעם של דברים, חלק ניכר מהתלונית מגיעות ללא אזכור מידע מפורט באשר למיקום הפעולות, כך

שהמידע שמועבר לידינו הינו חלקי. יחד עם זאת, ברור כי מדובר בתופעה נרחבת, המחייבת את אכיפת ההנחיות ופקודות הצבא בנושא.

להלן מספר דוגמאות:

- הרב איפרגן "הרנטגן" הופיע בפני חיילי גולני בגבול עזה ב-30 באוקטובר;
 - ביום 24 באוקטובר, נכנסו אנשי מפלגת נעם למקלט בקיבוץ אדמית, המשמש חיילים בלבד, [נואת לאחר שכל תושבי פונו ולא נכנסים אליו אזרחים], הציגו את משנתם הדתית לחיילים וחילקו להם חומר תעמולה בכתב;
 - חסידי ברסלב נכנסו לבסיס צאלים, השמיעו מוזיקה בעוצמה גבוהה וחילקו חומרים מטעמים;
 - אל גדוד תותחנים במילואים, המוצב בגליל המערבי, הגיעו מספר פעילים דתיים, שחילקו חומרים של הרב הגזען יצחק גינזבורג;
 - האדמו"ר מקרלין סטולין קיבל אישור של מפקד מקומי להכנס לבסיס וחילק חומרים דתיים לחיילים.
 - הרב יצחק דוד גרוסמן נכנס ב-13 בנובמבר למפקדת חטיבה בחיל האויר, קיבל גישה חופשית לאזורים הרגישים ביותר, נטל לידו מיקרופון והשמיע את מסריו הדתיים לכל מפקדי החטיבה. בין היתר דיבר על הכחדת עמלק בהקשר של אירועי התקופה וכיו"ב. מפרסומים מטעם הרב, עולה כי הוא עובר בין בסיסים שונים של חיל האויר להפצת משנתו ומקבל יד חופשית לעשות זאת.
 - בנוסף הגיעו תלונות רבות על אירועי "הפרשת חלה", בין היתר תלונות ממילואימניקות של יחידה 8200 לפיה חויב הסגל הפיקודי והמטה להשתתף באירועים כאמור בגלילות ובמתן רמות באמצע נובמבר.
5. איננו יודעים האם מתקיימת בצבא אבחנה בין בסיסים ואזורים הסגורים לאזרחים, לבין חניונים אשר בהם קיימת התכנסות והערכות של יחידות צבאיות במציאות המלחמתית הנוכחית. הרושם שאנו מקבלים מן המידע המגיע אלינו הוא שככל שהדבר נוגע להתכנסות חיילים בשטחים שאינם בסיס צבאי מוסדר – אין הגבלה או הקפדה על כניסת גורמים שאינם צבאיים, במיוחד אם אלה באים "לחזק את רוחם של החיילים". באשר לבסיסים ואזורים סגורים – קיימות פקודות ברורות, כמפורט להלן, אשר נראה כי קיים צורך ממשי לחדדן בפני המפקדים בשטח ולאכפן גם בתקופת החירום המתמשכת והקשה בפניה אנו עומדים.
6. אך גם ביחס לשטחים ולחניונים פתוחים שהצבא עושה בהם שימוש בתקופה זו קשה להאמין שהצבא מתייחס אליהם כשטח פרוץ ופתוח לכל. בכל מקרה, ברור לנו שנדרש לבחון כיצד ניתן להגן על חיילים,

הנדרשים לשהות בחניונים שאינם סגורים, ולכבד את השקפותיהם ואמונותיהם מפני פעילות כאמור, בין אם היא מועברת כהטפה, ברכות או באמצעות השמעת מוסיקה בעלת תכנים דתיים בעוצמה גבוהה על ידי ארגונים דתיים. מדובר בכפיה של תכנים דתיים גם על חיילים וקצינים שאינם מעוניינים בכך תוך פגיעה בהשקפותיהם ובאמונותיהם. לא למותר הוא לציין כי חלק מחיילים אלה שכלו את קרוביהם או חבריהם זה לא מכבר. כאשר חיילים נדרשים בפקודה לשהות באתר מסויים, תפקידו של הצבא להבטיח כי יוכלו להתנהל מבלי שיחשפו להטפה דתית שלא לרצונם. אנו מבינים את הצורך של חלק מהחיילים הדתיים בקבלת תמיכה רוחנית, אולם לשם כך קיימת הרבנות הצבאית, וברור שתמיכה זו צריכה להינתן רק למעוניינים בה. אין כל הצדקה לאפשר לגופים דתיים אחרים כניסה למתחמים צבאיים. הדבר נכון בימי שגרה וחשוב עוד יותר בימי מלחמה.

7. יתירה מזאת, פקודת מטכ"ל 8.0102 קובעת מפורשות כי ביקורים של גופים או אנשים המבקשים להעביר מסרים דתיים למי מהחיילים, מחייבים אישור מראש של הרב הצבאי הראשי. גם מי שקיבל אישור כאמור, יכול לפנות רק למי שמבקשה לשמעו, כמובן, אך יודגש – למפקדים בשטח אין כל סמכות לאשר כניסה של רבנים או נציגי ארגונים דתיים לבסיס.

8. בענין הזמנת מרצים אורחים ליחידות הצבא עוסקת פקודת מטכ"ל 37.0101. בין השאר מטרתה היא להסדיר את הפרוצדורה שנועדה "להקנות לחיילים את ערכי היסוד של העם והמדינה ואת ערכיו החינוכיים של צה"ל ובהתאם היא קובעת כי:

27. "מרצים אזרחיים (כולל חיילי מילואים) לא יופיעו ביחידות הצבא, אלא אם כן אושרו ע"י קצין החינוך הראשי-ענף ההסברה. מפקדות הפיקודים, חיל-האוויר, חיל הים אומז", יגישו לענף הסברה את המלצותיהן, לאישור מרצים כנ"ל. הגבלה זו אינה חלה על קצינים בשירות מילואים המרצים בפני חיילים, בהתאם להוראות סעיפים 8 ו-10 לעיל, ועל מרצים אזרחיים, שאושרו ע"י רשות צבאית מוסמכת לתפקידי הדרכה מקצועית.

28. הזמנת אזרחים להרצאות ביחידות צבא, תבוצע רק ע"י מפקדות פיקודים, חיל האוויר, חיל הים או מז"י או ע"י קצין החינוך הראשי-ענף ההסברה."

הפקודה גם מגבילה באופן ברור את האפשרות של מרצים או ארגונים לחלק לחיילים חומר הסברה בכתב.

9. זכורות המחלוקות והמאבקים בתקופת מבצע "עופרת יצוקה" כתוצאה מאקטיביזם רבני של הרבצ"ר דאז, ועתה נראה ששב והותר כל רסן, ומדובר במדיניות של "תפוס ככל יכולתך" לא רק של הרבנות הצבאית, אלא של גורמי דת עצמאיים בלתי מפקחים. לאלה ולאלה יש להציב מחסום, ותקופת מלחמה אינה בגדר היתר כללי לחיזוק אמונה ותודעה דתית. נראה כי פקודות הצבא אינן ברורות למפקדי השטח

במלחמה וכי הפערים מנוצלים היטב על ידי גורמים דתיים בעלי ענין להשפיע על החברה בכלל ועל החיילים בפרט. הדוגמאות שפורטו לעיל ממחישות בעליל כי מדובר בפריצת המגבלות שנקבעו בפקודות ומתן יד להטפה דתית במסגרת הצבא.

10. מדינת ישראל מצויה בעיצומה של מלחמה. חיילי וקציני צה"ל דרוכים ומתוחים, נדרשים לשהות באזורים מסוכנים ולהתכונן לקרב. בזמנים כאלה, חשיבות יתרה ללכידות בין חיילי צה"ל, לכידות שנפגמת על ידי גורמים המבקשים להטיף את אמונותיהם ולכפות הטפה זו על חיילים שאין להם כל עניין בכך ואף רואים בהטפה כאמור כפגיעה ישירה באמונותיהם.

צה"ל אינו רשאי לאפשר לגורמים דתיים להטיף את משנתם לחיילים, וגם אם לתחושת אותם גורמים ומי מהקצינים הפותחים בפניהם את שערי הבסיסים או אזורי הכינוס הם מהווים חיזוק רוחני – אין בכך כדי להצדיק או להתיר אילוצם של כלל החיילים להיחשף להטפה דתית הסותרת את תפיסת עולמם ואורחות חייהם. ככל שיש המעוניינים בשמיעת דבריהם וקריאת הגותם הכתובה – הדבר צריך להיעשות באופן וולונטרי לחלוטין ובאולמות או שטחים נפרדים אשר אליהם יוזמנו להגיע רק המעוניינים בכך. יש להדגיש את העובדה, שחלק מהארגונים כאמור הם ארגוני שנאה, שמעבירים מסרים נגד גיוס חיילות לצה"ל, נגד אנשי הקהילה הגאה ונגד חילונים. אין לקבל מצב בו במציאות הרגילה בו נמצאים הצבא ומדינת ישראל ינוצל מצב החירום לצורך הטפה דתית ותינתן יד חופשית לדוברים ולארגונים דתיים לנסות ולהשפיע על חיילים וקצינים הנמצאים באותן יחידות בפקודה ואשר נוכחותם שם היא חובה.

11. על צה"ל להבטיח כי מרצים ודוברים בכלל, ובפרט אנשי דת שהם גורמים חיצוניים שאינם חלק מן המסגרות הצבאיות, יורשו להיכנס למתקנים צבאיים ולדבר בפני חיילים וקצינים אך ורק בהתאם לאמור בפקודות מטכ"ל.

12. נודה על משלוח ריענון הפקודות כאמור ווידוא שיתקיימו הלכה למעשה.

בכבוד רב,

יפעת סולל, עו"ד

סמנכ"ל ויועצת משפטית